

**НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ ФІЗИЧНОГО ВИХОВАННЯ І
СПОРТУ УКРАЇНИ**

**НАВЧАЛЬНО-НАУКОВИЙ ІНСТИТУТ ЗДОРОВ'Я, РЕАБІЛІТАЦІЇ ТА
ФІЗИЧНОГО ВИХОВАННЯ**

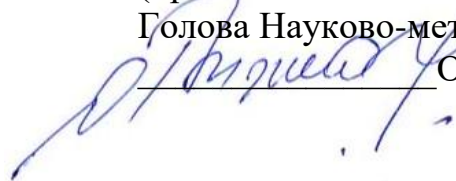
КАФЕДРА ТЕРАПІЇ ТА РЕАБІЛІТАЦІЇ

ЗАТВЕРДЖЕНО

Науково-методичною радою

(протокол № 6 від 28 серпня 2024 р.)

Голова Науково-методичної ради

Олександр ПИЖОВ

**РОБОЧА ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ
ЕРГОТЕРАПІЯ В ПРОГРАМАХ РАНЬОГО ВТРУЧАННЯ**

рівень вищої освіти: другий (магістерський)

спеціальність: 227 Терапія та реабілітація

Код дисципліни в каталозі вибіркових навчальних дисциплін: ВД.ФТЕ6

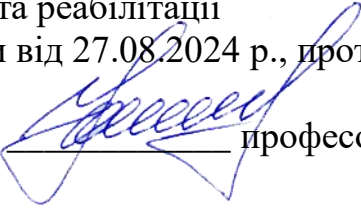
мова навчання: українська

Розробники:

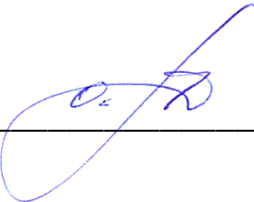
Вітомська Марина Валентинівна, PhD, викладач кафедри терапії та реабілітації, mvvitomska@uni-sport.edu.ua

РЕКОМЕНДОВАНО:

Кафедрою терапії та реабілітації
(засідання кафедри від 27.08.2024 р., протокол № 27)

Завідувач кафедри професор Олена ЛАЗАРОВА

ПОГОДЖЕНО:

Начальник
навчально-методичного відділу Ольга Д`ЯЧЕНКО

Начальник відділу забезпечення
якості вищої освіти Сергій ПОПОВИЧ

Анотація навчальної дисципліни. Дисципліна спрямована на формулювання теоретичних знань та практичних навичок для ефективного ерготерапевтичного втручання в процесі реабілітації раннього втручання та періоду першого дитинства у дітей з різними патологіями. А також у співпраці з пацієнтом/клієнтом формулювати та документувати цілі програми ерготерапії або складових індивідуальної програми реабілітації, корегувати програму та надавати рекомендації стосовно продовження реабілітації. Обсяг дисципліни – 3 кредити ЄКТС. Основні теми: Основні принципи ерготерапевтичного обстеження та консультування на етапах ранньої реабілітації дітей; ерготерапія з недоношеними дітьми; ерготерапія при вроджених аномаліях головного і спинного мозку у дітей; основні підходи та роль ерготерапії при генетичних синдромах; ерготерапія при рахіті; ерготерапія при епілепсії у дітей; ерготерапевтичне втручання при нервово-м'язових захворюваннях у дітей; ерготерапія при розладах аутистичного спектру. Підсумкова оцінка формується з урахуванням результатів поточного контролю та іспиту.

Abstract of the discipline. The discipline is aimed at formulating theoretical knowledge and practical skills for effective occupation therapy intervention in the process of early intervention rehabilitation and the first childhood period in children with various pathologies. Also, in collaboration with the patient / client, formulate and document the goals of the occupation therapy program or the components of the individual rehabilitation program, adjust the program and provide recommendations for the continuation of rehabilitation. Discipline - 3 ECTS credits. Main topics: Basic principles of occupation therapy examination and counseling at the stages of early rehabilitation of children; occupation therapy with premature infants; occupation therapy for congenital brain and spinal abnormalities in children; basic approaches and role of occupation therapy in genetic syndromes; occupation therapy for rickets; occupation therapy for epilepsy in children; occupation therapy intervention in neuromuscular diseases in children; occupation therapy for autism spectrum disorders. The final grade is formed taking into account the results of the current control and examination.

Мета навчальної дисципліни – отримання теоретичних знань і практичних навичок для створення, реалізації та коригуванні програм ерготерапевтичного втручання для дітей з різними патологіями на етапах раннього втручання та періоду першого дитинства.

Перелік компетентностей, які формуються під час вивчення навчальної дисципліни відповідно до стандарту другого (магістерського) рівня вищої освіти за спеціальністю 227 Терапія та реабілітація спеціалізації 227.2. Ерготерапія

Шифр	Компетентності
Загальні компетентності (ЗК)	ЗК 04. Здатність виявляти та вирішувати проблеми. ЗК 07. Здатність працювати автономно. ЗК 08. Здатність оцінювати та забезпечувати якість виконуваних робіт.

<p>Спеціальні (фахові, предметні) компетентності спеціальності (СК)</p>	<p>СК 01. Здатність визначати проблеми фізичної, когнітивної, психоемоційної, духовної сфер, обмеження заняттєвої участі пацієнта відповідно до Міжнародної класифікації функціонування, обмеження життєдіяльності та здоров'я (МКФ).</p> <p>СК 02. Здатність клінічно мислити, планувати терапію, застосовувати науково обґрунтовані засоби та методи доказової практики (Evidence-based practice), аналізувати та інтерпретувати результати, вносити корективи до розробленої програми ерготерапії чи компонентів індивідуального реабілітаційного плану.</p> <p>СК 03. Здатність ефективно спілкуватися з пацієнтом/клієнтом, його родиною й опікунами, формувати розуміння власних потреб пацієнта та шукати шляхи їх реалізації, розробляти та впроваджувати домашню програму терапії.</p> <p>СК 04. Здатність до роботи у реабілітаційній команді та міжособистісної взаємодії з представниками інших професійних груп різного рівня.</p>
<p>Спеціальні (фахові, предметні) компетентності. Спеціалізація 227.2 Ерготерапія (СКет)</p>	<p>СКет 03. Здатність визначати доцільність проведення заходів ерготерапії, здійснювати скринінг та клієнтоцентричне оцінювання окремої особи, групи людей, організацій чи популяцій, формулювати та документувати цілі програми ерготерапії або складових індивідуальної програми реабілітації.</p> <p>СКет 04. Здатність розвивати та/або відновлювати функції організму, які впливають на здоров'я та обмеження заняттєвої участі та/або збільшення заняттєвої участі пацієнта/клієнта шляхом адаптації заняттєвої активності.</p> <p>СКет 05. Здатність підбирати та адаптовувати технічні та допоміжні засоби пересування та самообслуговування, призначати, моделювати, виготовляти індивідуальні ортези для відновлення функції верхньої кінцівки з метою розширення функціональної самостійності клієнта у побуті, участі у дозвіллі (грі) та продуктивній (навчальній) діяльності.</p> <p>СКет 06. Здатність створювати та адаптувати безпечне і доступне середовище життєдіяльності клієнта, змінювати фактори фізичного та соціального середовища з метою збільшення функціональної незалежності клієнта.</p> <p>СКет 07. Здатність аналізувати результати ерготерапевтичного втручання, коригувати програму, надавати рекомендації стосовно продовження реабілітації та вчасно, професійно і конфіденційно заповнювати необхідну документацію стосовно скерування, обстеження, планування та оцінки результатів ерготерапевтичного втручання відповідно до вимог професійного середовища.</p> <p>СКет 08. Здатність усвідомлювати сфери діяльності та межі професійної компетентності ерготерапевта, обґрунтовувати та</p>

	<p>пояснювати методи ерготерапевтичних втручань, за потребою скеровувати пацієнта/клієнта до фахівців інших спеціальностей.</p> <p>СКет 09. Здатність формувати та підтримувати терапевтичні стосунки з пацієнтом/клієнтом, використовувати методики підвищення мотивації, демонструвати навички культурно-чутливого та ефективного спілкування.</p> <p>СКет 11. Здатність співпрацювати з різними службами охорони здоров'я, соціальної політики і соціального захисту, пояснювати права осіб з обмеженнями життєдіяльності з метою збільшення заняттєвої участі та інтеграції пацієнта/клієнта у суспільство.</p> <p>СКет 12. Здатність аналізувати та критично оцінювати нові теорії та технології ерготерапії, розробляти нові методи ерготерапії на основі даних сучасних клінічних досліджень, представляти ерготерапію у широкому академічному та науковому міждисциплінарному дискурсі.</p>
--	---

Обсяг навчальної дисципліни – 3 кредити ЄКТС, які розподіляються у годинах:

Форми навчання	Види навчальних занять				Самостійна робота	Разом
	лекції	лабораторні	практичні	семінарські		
Денна	6	0	18	0	66	90

Статус навчальної дисципліни: вибіркова.

Передумови для вивчення навчальної дисципліни: успішне опанування такими навчальними дисциплінами:

на першому (бакалаврському) рівні вищої освіти: «Нормальна анатомія людини», «Фізіологія рухової активності та патологічна фізіологія», «Біомеханіка та клінічна кінезіологія», «Основи медичних знань», «Обстеження, методи оцінки та контролю при порушенні діяльності нервової системи».

На другому (магістерському) рівні вищої освіти: «Ерготерапія в педіатрії», «Науково-доказова практична діяльність та клінічне мислення у ерготерапії».

Програма навчальної дисципліни.

Тематичний план навчальної дисципліни

Номер і назва теми	Кількість годин			
	денна форма навчання			
	Усього	у тому числі		
		л.	прак.	с. р.
Тема 1. Основні принципи ерготерапевтичного обстеження та консультування на етапах ранньої реабілітації дітей. Програми раннього	14	2	2	10

втручання				
Тема 2. Ерготерапія з передчасно народженими дітьми.	16	2	4	10
Тема 3. Ерготерапія при вроджених аномаліях головного і спинного мозку у дітей.	16	2	4	10
Тема 4. Основні підходи та роль ерготерапії при генетичних синдромах.	14		2	12
Тема 5. Ерготерапевтичне втручання при нервово-м'язових захворюваннях у дітей.	16		4	12
Тема 6. Ерготерапія при розладах аутистичного спектру.	14		2	12
Всього годин:	90	6	18	66

Зміст навчальної дисципліни за темами

Тема 1. Основні принципи ерготерапевтичного обстеження та консультування на етапах ранньої реабілітації дітей. Програми раннього втручання

Алгоритм втручання ерготерапевта на етапах ранньої реабілітації. Методи обстеження на ранніх етапах. Постановка індивідуального плану ерготерапевтичних занять з поетапним навчанням батьків.

Тема 2. Ерготерапія з передчасно народженими дітьми.

Ступені та причини недоношеності. Морфологічні та функціональні ознаки. Особливості адаптації та реабілітації. Роль ерготерапевта в програмах раннього втручання.

Тема 3. Ерготерапія при вроджених аномаліях головного і спинного мозку у дітей.

Класифікація аномалій розвитку мозку. Поняття на клінічна картина: спинномозкова грижа, мікроцефалія, макроцефалія, гідроцефалія, аненцефалія, голопроенцефалія, краніостеноз. Роль та втручання ерготерапевта при вроджених аномаліях головного та спинного мозку.

Тема 4. Ерготерапевтичне втручання при генетичних та нервово-м'язових захворюваннях у дітей.

Поняття, типи, форми та прояви відповідно віку дітей: нейрогенні аміотрофії, проксимальні міопатії, міотонії, міостенії, синдром Дауна. Ерготерапія при нервово-м'язових захворюваннях.

Тема 5. Ерготерапія при розладах аутистичного спектру.

Сучасний погляд на поняття та прояви аутистичного спектру у дітей періоду першого дитинства. Втручання ерготерапевта на ранніх етапах після постановки діагнозу.

Тема 6. Етичні аспекти та міждисциплінарна співпраця в ранньому втручання.

Етичні питання у роботі з родинами з дітьми раннього віку. Співпраця з іншими фахівцями для підтримки родин у програмах раннього втручання.

Тематика практичних занять

Номер і назва теми дисципліни	Номер і назва теми практичних занять	Кількість годин
		Денна форма навчання
Тема 1. Основні принципи ерготерапевтичного обстеження та консультування на етапах ранньої реабілітації дітей. Програми раннього втручання	1. Алгоритм втручання ерготерапевта на етапах ранньої реабілітації. Програми раннього втручання. Практика роботи з батьками/ опікунами для збору анамнезу та виявлення потреб дитини.	2
Тема 2. Ерготерапія з передчасно народженими дітьми.	2. Ерготерапевтичне втручання при різних ступенях недоношеності.	2
	3. Практичні рекомендації для інтервенції для підтримки передчасно народженої дитини	2
Тема 3. Ерготерапія при вроджених аномаліях головного і спинного мозку у дітей.	4. Використання спеціалізованих інструментів оцінки рухових, когнітивних, сенсорних функцій.	2
	5. Втручання ерготерапевта при вроджених аномаліях головного та спинного мозку.	2
Тема 4. Ерготерапевтичне втручання при генетичних та нервово-м'язових захворюваннях у дітей.	6. Ерготерапія при нейрогенній аміотрофії, проксимальній міопатії, міотонії та міостенії, синдром Дауна.	2
Тема 5 Підтримка родин: роль ерготерапевта в сімейно-центричному підході.	7. Модифікація домашнього середовища для підтримки розвитку незалежності.	2
	8. Розробка індивідуальних планів підтримки та залучення батьків до процесу втручання.	2

Тема 6. Етичні аспекти та міждисциплінарна співпраця в ранньому втручання	9. Етичні питання у роботі з родинами з дітьми раннього віку. Співпраця з іншими фахівцями для підтримки родин у програмах раннього втручання.	2
Всього годин:		18

Завдання для самостійної роботи студентів

Номер і назва теми дисципліни	Завдання	Кількість годин
		Денна форма навчання
Тема 1. Основні принципи ерготерапевтичного обстеження та консультування на етапах ранньої реабілітації дітей. Програми раннього втручання	Стандартизовані та нестандартизовані інструменти оцінки. Принципи домашньої реабілітації. Пройти онлайн курс «Навчання розвитку навичок, орієнтованих на сім'ю, в рамках програми раннього втручання». Посилання на курс: https://members.physio-pedia.com/family-centred-developmental-skills-training-in-early-intervention-programme-course/	10
Тема 2. Ерготерапія з передчасно народженими дітьми.	Супутні проблеми при недоношеності. Визначення затримки розвитку та формулювання гіпотез щодо потенційних порушень та розробки ерготерапевтичного плану. Пройти онлайн курс «Сімейно-орієнтоване втручання та рання діагностика». Посилання на курс: https://members.physio-pedia.com/family-centred-intervention-and-early-diagnosis-course/	10

<p>Тема 3. Ерготерапія при вроджених аномаліях головного і спинного мозку у дітей.</p>	<p>Морфологічні особливості головного мозку та спинного мозку. Причини вад розвитку нервової системи. Принципи постановки цілей ерготерапевтом при вроджених аномаліях головного і спинного мозку у дітей.</p>	<p>10</p>
<p>Тема 4. Ерготерапевтичне втручання при генетичних та нервово-м'язових захворюваннях у дітей.</p>	<p>Ерготерапія при генетичних, спадкових захворюваннях нервової системи. Адаптація домашнього середовища, підбір спеціальних інструментів та допоміжних технологій. Пройти онлайн курс «Академічна готовність та порушення розвитку в ранньому та середньому дитячому розвитку». Посилання на курс: https://members.physio-pedia.com/academic-readiness-and-developmental-disabilities-in-early-and-middle-childhood-development-course/</p>	<p>12</p>
<p>Тема 5. Підтримка родин: роль ерготерапевта в сімейно-центричному підході.</p>	<p>Огляд основних принципів сімейно-центричного підходу в ерготерапії. Аналіз моделей співпраці з родинами для підтримки розвитку дитини. Методики оцінки потреб сім'ї та інтеграції їх у план ерготерапії.</p>	<p>12</p>
<p>Тема 6. Етичні аспекти та міждисциплінарна співпраця в ранньому втручання</p>	<p>Дослідження права родин на прийняття рішень у процесі втручання на ранніх етапах. Аналіз можливих конфліктів між бажаннями родини та інтересами фахівця. Дослідження методів комунікації та координації між членами команди для досягнення реабілітаційних цілей.</p>	<p>12</p>
<p>Всього годин:</p>		<p>66</p>

Очікувані результати навчання з дисципліни: формулювання теоретичних знань і практичних навичок для ефективної реалізації процесу ерготерапії дітей раннього втручання та першого дитинства:

знанням: сучасних даних про основні принципи ерготерапевтичного обстеження та консультування на етапах раннього втручання та періоду першого дитинства; процес побудови індивідуальної програми

ерготерапевтичного втручання для дітей з різними патологіями та внесок ерготерапевта, як члена міждисциплінарної команди;

умінням: підтримувати терапевтичні стосунки з клієнтом, членами його родини та професійні взаємовідносини з фахівцями міждисциплінарної команди; будувати, реалізовувати та корегувати процес ерготерапії для на етапах раннього втручання та періоду першого дитинства.

Перелік програмних результатів навчання, яких досягають під час вивчення навчальної дисципліни відповідно до стандарту другого (магістерського) рівня вищої освіти за спеціальністю 227 Терапія та реабілітація спеціалізація 227.2 Ерготерапія

Шифр	Програмні результати навчання
ПРет 3	Визначати доцільність проведення заходів ерготерапії та здійснювати клієнтоцентричне обстеження окремої особи, групи людей, організацій чи популяцій.
ПРет 4	Застосовувати знання з медико-біологічних та психолого-педагогічних наук з метою оцінювання, розвитку та відновлення функцій і структур організму, які впливають на заняттєву участь пацієнта/клієнта у сферах продуктивної діяльності, дозвілля та самообслуговування.
ПРет 5	Формулювати та документувати цілі і результати програми ерготерапії або складових індивідуальної програми реабілітації у співпраці з пацієнтом/клієнтом, пояснювати методи ерготерапевтичних втручань.
ПРет 6	Розробляти, проводити та корегувати індивідуальні програми ерготерапії на основі аналізу результатів ерготерапевтичного обстеження та/або втручання у співпраці з пацієнтом/клієнтом та надавати рекомендації стосовно продовження реабілітації.
ПРет 8	Формувати та підтримувати терапевтичні стосунки з пацієнтом/клієнтом та його родиною та іншими причетними сторонами.
ПРет9	Демонструвати навички етичної професійної діяльності ерготерапевта.
ПРет10	Ефективно співпрацювати з усіма членами мультидисциплінарної реабілітаційної команди та іншими фахівцями сфер охорони здоров'я, освіти та соціальної політики, причетних до надання послуг пацієнтам/клієнтам.
ПРет11	Планувати і виконувати наукові і прикладні дослідження у сфері ерготерапії, висувати і перевіряти гіпотези, обирати методики та інструменти досліджень, аналізувати їх результати, обґрунтовувати висновки.

Порядок оцінювання результатів навчання з дисципліни

Підсумкова оцінка з навчальної дисципліни формується з урахуванням результатів поточного контролю та заліку.

Протягом семестру здобувач вищої освіти може отримати максимальну кількість балів – 100 як суму балів за результатами поточного контролю на практичних заняттях та під час консультацій науково-педагогічних працівників з тем, на які не передбачено аудиторних годин. Використовуються такі форми поточного контролю та розподіл балів, які може отримати студент за тему:

Номер і назва теми практичних занять	Засоби оцінювання	Кількість балів за тему
1. Алгоритм втручання ерготерапевта на етапах ранньої реабілітації. Програми раннього втручання. Практика роботи з батьками/опікунами для збору анамнезу та виявлення потреб дитини.	Проходження онлайн-курсу Physiophedia Plus.	10
2. Ерготерапевтичне втручання при різних ступенях недоношеності.	презентація	10
3. Практичні рекомендації для інтервенції для підтримки передчасно народженої дитини	Проходження онлайн-курсу Physiophedia Plus.	10
4. Використання спеціалізованих інструментів оцінки рухових, когнітивних, сенсорних функцій.	кейс	10
5. Втручання ерготерапевта при вроджених аномаліях головного та спинного мозку.	презентація	15
6. Ерготерапія при нейрогенній аміотрофії, проксимальній міопатії, міотонії та міостенії, синдром Дауна.	Проходження онлайн-курсу Physiophedia Plus.	10
7. Модифікація домашнього середовища для підтримки розвитку незалежності.	кейс	10
8. Розробка індивідуальних планів підтримки та залучення батьків до процесу втручання.	презентація	15
9. Етичні питання у роботі з родинами з дітьми раннього віку. Співпраця з іншими фахівцями для підтримки родин у програмах раннього втручання.	опитування	10
		100

Лектор під час завершення лекції з теми дисципліни знайомить здобувачів вищої освіти з відповідними завданнями для самостійної роботи та темами практичних занять.

Перед початком практичного заняття науково-педагогічний працівник ознайомлює здобувачів вищої освіти із формами поточного контролю, які

будуть застосовуватись, і кількістю балів, які вони можуть отримати. Під час завершення кожного заняття кожному присутньому здобувачу вищої освіти оголошується кількість отриманих ним балів.

Здобувач вищої освіти, який протягом семестру отримав менше 34 балів, до заліку не допускається, і може в установленому порядку пройти повторне вивчення цієї дисципліни.

Заліки проводяться у порядку, визначеному у Положенні про організацію освітнього процесу в університеті.

Рекомендовані джерела інформації:

1. Case-Smith J, Clifford O'Brien J. Occupational Therapy for children and adolescents. Elsevier. 2015.
2. Papp, K. (2018). Vaimse arengu peetust põhjustavad sagedasemad sündroomid ja nende kaasnevad käitumise häired. Lecture material. '
3. Palisano RJ, Avery L, Gorter JW, Galuppi B, McCoy SW. Stability of the Gross Motor Function Classification System, Manual Ability Classification System, and Communication Function Classification System. Dev Med Child Neurol. 2018 Oct;60(10):1026-32.
4. Case-Smith J., O'Brien J. Occupational Therapy for Children and Adolescents. 8th ed. St. Louis: Elsevier; 2019. 984 p.
5. Bowyer P., Hanft D. Pediatric Occupational Therapy Handbook: A Guide to Diagnoses and Evidence-Based Interventions. St. Louis: Elsevier; 2015. 544 p.
6. Ray, S. L. Therapist's Guide to Pediatric Affect and Behavior Regulation. San Diego: Academic Press, 2015. 240 p.
7. Hanft, B. E. Occupational Therapy Practice Guidelines for Early Childhood: Birth through 5 Years. Bethesda: AOTA Press, 2017. 144 p.
8. Guralnick, M. J. Early Childhood Intervention: Shaping the Future for Children with Special Needs and their Families. Cambridge: Cambridge University Press, 2019. 370 p.

Додаткова література:

1. Мартинюк ВЮ, редактор. Основи соціальної педіатрії. Навчально методичний посібник. Т.1. 2016. 480с.
2. Фекета І. Курс лекцій з нормальної фізіології: Навчальний посібник. 2003.
3. Case-Smith J, Clifford O'Brien J. Occupational Therapy for children and adolescents. Elsevier. 2015

Електронні ресурси:

1. British Journal of Occupational Therapy. [Internet]. Available at: <https://journals.sagepub.com>
2. Hindawi Occupational Therapy International [Internet]. Available at: <https://www.hindawi.com>
3. The American Journal of Occupational Therapy. [Internet]. Available at: <https://ajot.aota.org/>
4. <https://journals.sagepub.com/home/bjo>
5. <https://www.rehabmart.com/post/ultimate-guide-to-special-needs-adaptive-equipment>
6. <https://www.tandfonline.com/toc/wjot20/current>

7. <https://journals.sagepub.com/home/cjo>
8. <http://invafishki.info/ua/>